

Oponentní posudek doktorské disertační práce

Mgr. Zbyněk Lubovský

Právní úprava rybářství

Školitel doktorské disertační práce: Prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc.

Mgr. Zbyněk Lubovský se ve své doktorské disertační práci věnuje tématu rybářského práva jako podoblasti platného práva, kterou není sice možno vnímat jako samostatné právní pododvětví, avšak jistě jako přinejmenším do určité míry svébytný okruh norem upravujících právní vztahy v oblasti rybářství. Jak sám autor v úvodní části své práce poznamenává, jde o téma, kterému bylo dosud v české právní literatuře věnováno málo pozornosti, přestože po právní stránce jde o značně komplikovanou materii s řadou složitých interpretačních otázek. Z tohoto pohledu je zvolené téma velmi vhodné k důkladnějšímu rozpracování. Disertant ho pojmal v plné šíři, s těžištěm v oblasti veřejnoprávní, doplněným o rozbor jeho přesahů do práva soukromého, s výkladem příslušné právní historie a s komparací nejvýraznějších rysů pěti sousedních států.

Práce v nadstandardním rozsahu 220 stran vlastního textu je strukturována do 13 částí včetně úvodu a závěru. Prvních 10 částí následujících po úvodu se věnuje jednotlivým oblastem a aspektům právní úpravy rybářství v České republice (zejm. se správným důrazem na rozlišení rybníkářství a výkonu rybářského práva v rybářském revíru, a včetně kapitol věnovaných rybářské strážní, deliktovní odpovědnosti a odpovědnosti za škody). Jediným vybočením z jinak náležité logiky struktury práce je popis základních rysů právní úpravy evropského a mezinárodního práva, který je jako podkapitola 6.6 zařazen do části, věnující se české právní úpravě, nazvané „Rybářství v navazujících právních předpisech“. Poté následuje část s popisem rybářského práva v pěti srovnávaných státech, resp. spolkových zemích (Slovensko, Bavorsko, Rakousko, Polsko, Maďarsko) a závěr. Za jednotlivými částmi následuje shrnutí s rekapitulací zásadních poznatků.

K členění práce lze mít, kromě námitky uvedené výše o zařazení evropské a mezinárodní právní úpravy pod „českou“ kapitolu, ještě dvě drobné připomínky: 1. Autor rozlišuje číslováním pouze dvě kategorie nadpisů, a potřebuje-li v některých částech též nadpisy nižších kategorií, vyznačuje je podtržením (např. s. 67, 70, 73 a d.), což poněkud znesnadňuje orientaci v textu, také vzhledem k tomu, že autor rovněž užívá podtržení v některých částech textu pro zvýraznění sdělení. Práci by tedy pravděpodobně prospělo číslování „třetího řádu“, byť by bylo užito pouze v některých částech. 2. Označení kapitol 9 a 10 je nepřesné v tom směru, že pojem delikt ní odpovědnost zahrnuje též odpovědnost trestní; správně tedy měla být kapitola 9 nazvána Správněprávní odpovědnost.

V rámci analýzy právní úpravy rybářského práva autor postihuje, jak se domnívám, všechny důležité aspekty této oblasti. Z práce je patrné, že disertant má k pojednávané problematice profesně velmi blízko z důvodu pozice na Ministerstvu zemědělství. Ukazuje detailní obeznámenost se širokou škálou teoretických i praktických problémů tohoto pododvětví, kterému se patrně věnuje již delší dobu. Silnou stránkou práce je proto jednoznačně hluboký vhled do pojednávané problematiky, včetně znalosti příslušné judikatury nejvyšších soudů, a rovněž hojná argumentace, pomocí níž autor vyjadřuje svůj názor na vybrané právní problémy. Práci tak rozhodně nelze vytknout přílišnou popisností, jak to u tohoto druhu kvalifikačních prací nezdědká bývá; naopak jednotlivé kapitoly jsou obohaceny o vlastní právní názor disertanta, někdy i poměrně vyhraněný nebo diskutabilní, což je ovšem v případě pojednávané problematiky, kde i názory vyjádřené jednotlivými soudy se různí, v pořádku. Vyznění práce je pak vůči platné české právní úpravě, zejména současného zákona o rybářství, značně kritické.

Po stránce formální hodnotím práci jako pouze dostatečnou. Z hlediska grafického je práce na dobré úrovni, avšak z hlediska jazykového je možno konstatovat, že text je psán s velkým množstvím překlepů a drobných pravopisných chyb (značné množství chybějících či naopak přebývajících čárek, shoda podmětu s přísudkem – např. s. 54 nahoře, nesprávné větné konstrukce – např. s. 49 třetí odstavec první věta, chybějící slovesa – např. s. 9 třetí odstavec poslední věta nebo s. 25 poslední odstavec první věta) a autor používá místy jazyk pro tento druh odborné práce nevhodný (např. „Všimněte si rozdílu:“ na s. 25, „pakliže“ na mnoha místech, „rozklíčuji“ na s. 9, „při čtení zákona o rybářství jste nuceni často přemýšlet nejen ...“ na s. 15, „není sešněrovaný tolika povinnostmi“ na s. 59 ad.), hodící se spíše pro žánr populárně-vzdělávací literatury. Z tohoto hlediska je třeba disertantovi doporučit, má-li v úmyslu práci publikovat, provedení důkladné jazykové korektury.

K formální stránce práce dále podotýkám, že forma citací v poznámkách pod čarou a v seznamu literatury neodpovídá normě ISO 690, která je pro kvalifikační práce doporučena. Dále se domnívám, co se týče pramenů, že pro účely doktorské disertační práce není zcela vhodné čerpat z takových zdrojů jako je wikipedie (např. s. 26) nebo bakalářská práce (např. s. 48-49, navíc v historické problematice Benešových dekretů, která je jistě náležitě popsána v publikované odborné literatuře). K formální stránce úpravy práce mám konečně tu výhradu, že autor na některých místech práce vyznačuje sdělení, které chce zdůraznit, podtržením, na jiných místech tučně, a v některých kapitolách takové prostředky nepoužívá. Úprava práce tak vyznívá nejednotně a nadbytek zvýraznění se kromě toho spíše hodí pro jiný druh publikací než kvalifikační práci.

Další námitka k formální stránce práce je ovšem závažnější: autor neváhal některé věty nebo odstavce v tomtéž znění použít v práci několikrát (zkopírovat je), což bohužel poněkud snižuje hodnotu jejího obsahového sdělení. Například pasáž čtyř identických po sobě následujících odstavců, začínajících slovy „Výkon rybářského práva na rybářském revíru...“, „Podstata výkonu rybářského práva...“, „Rybářské právo se v historii...“ „V současné době...“ (část) se v práci opakuje (je zkopírována) celkem třikrát, resp. první dva odstavce čtyřikrát, a to na stranách 23, 38-39, 133 a 223, a to včetně dvou pravopisných chyb ve třetím odstavci ze čtyř zmíněných. Podobně odstavec začínající slovy „Rybářské revíry v naší kulturní krajině...“ se v identické podobě objevuje v práci třikrát, a to na s. 22-23, 106 a 120. Konstatování, že neuložené ryby ve vodních tocích se pokládají za věc ničí, se v práci opakuje nejméně sedmkrát, a tvrzení, že výkon rybářského práva je veřejným zájmem a veřejnoprávním oprávněním, jehož prostřednictvím stát naplňuje svoji ústavní povinnost dbát o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství ve smyslu čl. 7 Ústavy ČR, dokonce více než desetkrát.

Co se týče hodnocení obsahu práce, již jsem vyzdvihla hojnou právní argumentaci, kterou disertant užívá k obhájení svého vlastního právního názoru v těch případech, kdy na určitou spornou otázku právní úpravy neexistuje jednoznačná odpověď v zákoně, v literatuře nebo judikatuře. Jde například o tyto otázky: otázka rovnosti subjektů před zákonem ve věci vyhlášení rybářských revírů, vyplývající z přechodného ustanovení zákona o rybářství (s. 130 n.), otázka dvojího právního režimu rybářské stráže s rozlišením působení na rybářském revíru nebo na rybníce (s. 144 n.), otázka vyloučení aplikace správního řádu na řízení o ustanovování a zrušení ustanovení rybářské stráže (s. 149 n.), otázka, zda jednání postihované jako přestupek může být blíže popsáno v povolence k lovu (s. 165), otázka řešení odpovědnosti státu za škody způsobené na rybách kormoránem velkým (s. 194 n.) a další, přičemž řada z těchto polemik je společně zarámována tvrzením nesouladu příslušných ustanovení zákona o rybářství s ústavními předpisy (přehled na s. 17-18). Vlastní argumentační přístup autora je třeba jistě vyzdihnout, nicméně z objektivního hlediska je třeba konstatovat, že řešené problémy jsou diskutabilní a mohou umožňovat různé právní závěry.

Za velmi zdařilé považuji zejména pasáže, kde je na úctyhodných 16 stranách textu do detailu rozebrána problematika právní povahy rybníka ve veřejném vs. v soukromém právu, s využitím judikatury nejvyšších soudů z různých hledisek (pojem, právní pojetí, povaha věci v právním smyslu, otázka vazby na vlastnické právo ad. - s. 28-44), a rovněž pasáže o historii právní úpravy, které jsou velmi pěkně propracovány (kap. 4.1, 5.1, 7.1, 8.1) (s již uvedenou výhradou citování bakalářské práce).

Není cílem tohoto posudku zhodnotit všechny právní závěry disertanta, vybírám proto několik těch, které mě nejvíce zaujaly nebo kde mám jiný právní názor. Za prvé jde o popis právního režimu ryb v rybářském revíru, konkrétně otázka derelikce (s. 24). Autor tvrdí, že uživatel rybářského revíru okamžikem vypuštění rybí násady, která byla v jeho vlastnictví, tuto věc (rybí násadu) opouští. Domnívám se, že v tomto případě není konstrukce opuštění věci zcela případná. Opuštění věci upravuje § 1045 odst. 1 věta druhá NOZ a § 1050 odst. 1, které se podle mého názoru na případ vypuštění rybí násady do vodního toku nehodí. Dovoluji si spíše se domnívat, že jde o vypuštění zvířete do jeho přirozeného prostředí ve

smyslu § 6 věta druhá zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, které by pak z hlediska NOZ mohlo být kvalifikováno jako změna kategorie zvířete na zvíře volně žijící (tedy divoké a bez pána podle § 1046 NOZ).

Za druhé, na s. 140-141 je patrně jádrem problému otázka, zda má správní orgán možnost správního uvážení při rozhodování žádosti o ustanovení rybářské stráže. Autor práce dochází k závěru, že příslušný orgán má „pravomoc ustanovení rybářské stráže odmítnout do doby, kdy rybářská stráž neprokáže své kvalifikační předpoklady“ – má ale tedy možnost na základě správního uvážení zamítnout žádost z důvodu, že (prokázané) kvalifikační předpoklady posoudí jako nevyhovující?

Za třetí, autor kritizuje nerovnost subjektů před zákonem vyplývající z toho, že sankce pro podnikající fyzické osoby a právnické osoby jsou vyšší než sankce za přestupky s totožnou skutkovou podstatou (s. 172). V té souvislosti podotýká, že je nespravedlivé, aby podnikající fyzická osoba dostala vyšší sankci i přesto, že delikt „ani nemusí s předmětem jejího podnikání vůbec souviset“. K tomu poznamenávám, že všeobecně přijímaný výklad pojmu „podnikající fyzická osoba“ v souvislosti se správním trestáním je naopak ten, že fyzická osoba je subjektem správního deliktu „podnikatele“ pouze tehdy, spáchá-li delikt při podnikání nebo v souvislosti s podnikáním.¹ Naopak se tento problém vykládá tak, že je spravedlivé, aby fyzická osoba – podnikatel měla v souvislosti se svým podnikáním stejné právní postavení jako podnikající právnická osoba, ale rozdílné od fyzické osoby, která spáchala přestupek bez souvislosti se svým případným podnikáním (které třeba může být ve zcela jiném oboru). V autorem uváděné souvislosti tedy nesouhlasím s jeho tezí o nerovnosti subjektů před zákonem.

Konečně doplňuji dále tyto dílčí výhrady:

- na s. 55 se uvádí, že „v případě užívání závadných látek při krmení ryb nebo hnojení rybníků je třeba získat výjimku z jejich vnosu do vodního prostředí“; věta měla patrně znít „v případě užívání závadných látek při krmení ryb nebo hnojení rybníků je třeba získat výjimku ze zákazu jejich vnosu do vodního prostředí“;

- na s. 74 n. autor popisuje možnost účasti spolků ve vodoprávních řízeních, přičemž tuto účast uvažuje pouze ve vztahu k „uživatelům rybářských revírů sdružených ve spolcích“, což zcela otevřeně spojuje s „efektivnějším hájením svých zájmů“ (s. 83), tj. s hájením zájmů těchto uživatelů rybářských revírů, pokud si do svých stanov zapíše jako jeden z cílů ochranu životního prostředí; autor zde neuvádí pravý účel zařazení ustanovení § 115 odst. 6 vodního zákona, kterým je skutečné prosazování ochrany životního prostředí ze strany veřejnosti organizované do ekologických občanských sdružení (resp. dnes spolků), které rovněž mohou vstupovat do uvedených řízení právě k hájení zájmů ochrany životního prostředí i v oblastech rybářských revírů, kteréžto zájmy se teoreticky mohou lišit se od zájmů uživatelů rybářských revírů.

¹ Viz např. HENDRYCH, D. *Správní právo*, 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 875 s., ISBN 978-80-7400-049-2, dostupné online z <www.beck-online.cz>, s. 479.

Vzhledem k výše uvedeným kritickým připomínkám se domnívám, že doktorská disertační práce Mgr. Zbyňka Lubovského s názvem „Právní úprava rybářství“ je na hranici vyhovění požadavkům kladeným na tento druh kvalifikačních prací. Práci doporučuji k provedení ústní obhajoby před příslušnou komisí pro obhajobu disertačních prací, kde by měl kandidát případné sporné otázky vysvětlit a dostatečnou kvalitu své práce obhájit. Pro ústní obhajobu navrhuji kandidátovi následující doplňující otázky:

1. V práci se na mnoha místech opakuje tvrzení, že výkon rybářského práva je veřejným zájmem a veřejnoprávním oprávněním, jehož prostřednictvím stát naplňuje svoji ústavní povinnost dbát o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství ve smyslu čl. 7 Ústavy ČR, avšak bez bližšího odůvodnění, pouze s odkazem na judikát Nejvyššího správního soudu; jak se podle disertanta konkrétně naplňování této ústavní povinnosti (jakými konkrétními právními prostředky) projevuje v oblasti rybářského práva?
2. Na s. 68 se pouze letmo ve shrnutí zmiňuje, že rybník je významným krajinným prvkem, aniž by to bylo někde dále rozvedeno. Jaký význam tento fakt má z hlediska ochrany životního prostředí a z hlediska rybářského práva?
3. Jaké právní řešení by autor navrhoval na problém škod působených na rybách kormoránem velkým?

V Praze dne 11. srpna 2014

JUDr. Hana Müllerová, Ph.D.